

FINESTRA D'OPORTUNITAT **per Silvio Falcón**

UNASUR: Sobirania per Sud-Amèrica?

A Catalunya sovint ens empantanem en debats sobre sobiranismes, unionismes, independentismes, federalismes i d'altres ismes que de vegades no acabem de comprendre del tot. Un dels conceptes més debatuts és el de sobirania. Fa temps Duran i Lleida deia que Espanya no era plenament sobirana perquè no tenia moneda pròpia i que ara amb la UE i la globalització calia parlar de sobiranies compartides. Pel que fa a la Unió Europea hi estic d'acord: cal compartir el govern per tal d'oferir una resposta més acurada a l'interès general de la ciutadania.

Amèrica Llatina comparteix, com Europa, una història de cops militars, governs de la CIA moviments polítics promoguts i presumptament finançats per Washington. Aquest fet és una constant durant tot el segle XX i, a dia d'avui, encara podem veure comportaments que clarament són hereus d'aquesta tradició. Països tan diferents com Argentina o Veneçuela fa anys que pateixen el gran poder dels mitjans de comunicació, que fan trontollar governs titllats de 'populistes' o d' 'autoritaris' (els Kirchner a l'Argentina i el PSUV a Veneçuela). Us recomano l'anàlisi que fa al respecte el company Luciano Napolitano, al seu article ['Polarización en Venezuela: ¿un golpe blando?'](#).

Canvi de paradigma

Sud-Amèrica ha estat la regió que ha engegat el canvi polític a l'Amèrica Llatina. Lula da Silva, Néstor Kirchner, Hugo Chávez, Rafael Correa o Pepe Mujica han estat el símbol d'un canvi polític substancial, que ha deixat enrere les dictadures militars i les democràcies de baixa intensitat del segle XX. Podem identificar-nos més o menys amb la ideologia d'aquests líders, però tots plegats comparteixen una idea: volen governar-se a si mateixos, sense ingerències exteriors. Si bé el Dret Internacional garanteix aquest dret, el seu passat més recent ha estat ben diferent. Tot i això, la dependència econòmica i política envers els EUA i la Unió Europea

segueix sent gegantina. L'Imperi encara mana, a través de les seves transnacionals o dels seus diplomàtics, mitjançant acords de lliure comerç poc beneficiosos pels països sud-americans, com el que la UE i Colòmbia han aprovat recentment.

Que Sud-Amèrica (i el conjunt de Llatinoamèrica) es governi a si mateixa és un repte que és impossible d'afrontar aïlladament. I no ho dic jo; va ser la conclusió a la que van arribar els presidents i presidentes que van signar el tractat de fundació de l'UNASUR (Unión de Naciones Suramericanas). Per això el 2004 es signà la declaració, el 2008 la seva constitució i començà la seva activitat el 2011. La integració regional és necessària per lluitar com a bloc pels interessos comuns i per pactar els desacords en el marc d'una estructura institucional comuna.

Reptes i projectes

Gairebé 400 milions de persones viuen als 12 Estats membres de l'UNASUR. Establir una arquitectura institucional que tingui poders suficients per actuar de manera directa sobre la ciutadania és complex a un subcontinent que, com Europa, ha fet de la guerra un mecanisme normal de solució dels conflictes. La UNASUR ha nascut com a organisme de cooperació entre governs en matèria de Salut, Desenvolupament Social, Infraestructures, Educació, Cultura, Innovació, Ciència, Defensa, Energia o Economia. A més a més, sota la seva estructura es reconeix l'existència d'organitzacions regionals diferenciades, com ara l'ALBA, el MERCOSUR o la Comunitat Andina.

Podríem dir que com a cèl·lula de quelcom més gran, la UNASUR és molt més del que va significar la CECA (Comunitat Europea del Carbó i l'Acer) a Europa quan va ser fundada l'any 1952.

Com aconseguir-ho? Sota el meu punt de vista, l'experiència (i sobretot, les errades) de la Unió Europea haurien d'ésser un camí ple de línies vermelles que marquessin l'activitat de la UNASUR.

7 propostes per Sud-Amèrica

Amb una única premissa (preservar la sobirania dels estats sud-americans) podríem dissenyar una sèrie de recomanacions a partir de les quals construir una UNASUR útil i eficient.

1) Disposar d'organismes de govern democràtics escollits arreu de la UNASUR. Un Parlament Sud-Americà amb iniciativa legislativa, que pogués influir en matèries que poc a poc poguessin ser de competència exclusiva de la Unió.

2) Disposar de recursos propis. Seria interessant que els governs d'esquerres de Sud-Amèrica promoguessin, per exemple, la creació d'una taxa de transaccions financeres que permetés finançar directament la UNASUR, sense dependre de les transferències dels Estats.

3) Promoure la cohesió social arreu del continent. La creació d'un programa social sud-americà podria donar sentit a una actuació conjunta contra la pobresa, que la ciutadania segurament valoraria molt positivament.

4) Establir relacions prioritàries amb els països de la CELAC, especialment amb els del Carib, generant un contrapès efectiu davant l'OEA.

5) Coordinar les polítiques econòmiques davant el poder del dòlar a algunes economies sud-americanes. A mitjà termini, seria interessant que els tractats comercials els signés aquest ens regional; segur que tindrien unes condicions molt més favorables i justes en les seves relacions amb tercers que les actuals.

6) Generar un equilibri de poders i de lideratges al si de l'UNASUR, on tothom pugui jugar rols interessants. A mitjà termini això hauria d'aconseguir-se amb una quota de representació al Parlament Sud-Americà o amb una representativitat determinada a un hipotètic òrgan executiu o al Secretariat de la UNASUR.

7) Definir clarament les competències de la Unió. És molt important que la UNASUR tingui competències exclusives i, sobretot, que sigui ella mateixa l'encarregada d'executar-les; d'acord amb els governs i amb la seva col·laboració.

Conclusió

La UNASUR pot ser el mecanisme més fiable per tal de protegir la sobirania dels pobles de Sud-Amèrica. En un món de blocs, amb la UE, l'Índia, la Xina i els Estats Units com a grans gegants econòmics, Sud-Amèrica pot plantar cara i competir-hi només si fixa les seves prioritats en la cohesió social i la cooperació territorial. A més a més, podrà garantir el funcionament democràtic (sense pràctiques estranyes promogudes per tercers) dels Estats membres. Pot passar que l'actual UNASUR no acabi sent la fórmula definitiva d'aquesta unió Sud-Americana, sinó simplement una CECA, una Comunitat Econòmica Europea, el precedent d'un nivell d'integració territorial més gran entre els pobles de Sud-Amèrica.